

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Palkansaajakeskusjärjestöjen SAK, Akava ja STTK kanta ehdotettuun uuteen ilmastolakiin riippuu siitä, miten hyvin YK:n Pariisin ilmastosopimuksen ja ILO:n oikeudenmukaisen siirtymän suuntaviivat saadaan kirjoitettua lakiin sisään ennen sen antamista eduskunnalle.

Yleisiä huomioita

Palkansaajakeskusjärjestöt kiinnittävät huomiota siihen, että oikeudenmukaisuutta käsitteenä ja keinona ei ole käsitelty riittävästi. Erityisesti työntekijöiden oikeudenmukaisen siirtymän käsitteen avaaminen ja toimenpiteet puuttuvat esityksestä. Järjestöjen kanta esitettyihin kunnianhimoisiin hiilineutraalisuus-tavoitteeseen ja päästöjä vähennystavoitteisiin on sidottu siihen, kuinka uusi ilmastolaki mahdollistaa ay-liikkeen osallistumisen ilmastotoimien suunnitteluun, seurantaan ja arviointiin, ja kuinka ilmastosuunnitelmassa huomioidaan ja ennakoidaan toimien työllisyysvaikutukset.

On perusteltua, että uudella lailla halutaan varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden viimeistään vuonna 2035. Puitelakina toimiva ilmastolaki velvoittaisi valtion ja kuntien viranomaisia laatimaan ilmastosuunnitelmia ja seuraamaan niiden toteutumista (pitkän aikavälin ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmat, kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma sekä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma).

Ilmastolailla olisi isoja vaikutuksia ministeriöille (laintasolla säädettävät tehtävät ja tavoitteet sekä uudet osallistamisen menettelytavat). Erityisesti olisi korostettava tarvetta kehittää henkilöstön osaamista. Suunnittelujärjestelmään ehdotetut muutokset sekä luonnon monimuotoisuuden uudet tehtävät edellyttävät lisäyksiä ao. ministeriöiden henkilöstöresursseihin ja rahoitukseen. Uudistus olisi työllistäviä vaikutuksia valtion aluehallinnolle, erityisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, joilla on keskeinen rooli ilmastopolitiikan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Palkansaajakeskusjärjestöt huomauttavat, että kuntien päätöksillä on suuri ilmasto vaikutus, sillä ne vastaavat muun muassa alueidensa liikenteen ja yhdyskuntarakenteen suunnittelusta, sekä vaikuttavat alueensa yritystoiminnan siirtymiseen hiilineutraaliksi ja siksi niiden sisällyttäminen lakiin voi olla perusteltu. Kunnat ovat myös suuria työllistäjiä, joiden henkilökunnalla on merkittävä vaikutus ilmastotoimien toimeenpanossa. Lakiesitys ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että kuntien mahdollisesti tiukemmat päästötavoitteet heikentäisivät niiden kilpailuasetelmaa suhteessa yksityisiin energia- ja lämpöyhtiöihin. Lain onnistuneen toteuttamisen edellytys on myös kunnissa henkilöstön osaaminen ja sen riittävä resurssointi

Ehdotus perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioimisesta ilmastolaissa on sinällään kannatettavaa. Sen tulkinta on kuitenkin liian suppea painottuen turvaamaan vain, sinällään tärkeitä, saamelaisten oikeuksia ja lasten ja nuorten oikeuksien toteutumista. Järjestöt huomauttavat, että lakiehdotusta tulee vahvistaa myös muiden ryhmien, kuten työntekijöiden perus- ja ihmisoikeusvaikutusten osalta.

Ehdotuksessa tehdyt muutokset ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi ovat tärkeitä. Ilmastotoimet eivät edisty, jos niillä ei ole kansalaisten hyväksyntää. Keinona ehdotuksessa mainitaan kansalaisraati, joka sinällään auttaa vuoropuhelussa, mutta ei ole yksinään riittävä osallistamisen muoto.

Palkansaajakeskusjärjestöt pitävät ehdotuksen puutteena myös sitä, että ehdotettavat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet eivät koske energia- ja ilmastostrategiaa, joka myös uudistettavassa laissa jätettäisiin ilmastolain ulkopuolelle. Tämä heikentää huomattavasti osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia ilmastotoimien valmistelussa.

Suunnittelujärjestelmään ehdotetut muutokset mm. nielujen vahvistaminen, yhteensovitus energia- ja liikennepolitiikan suunnittelun kanssa, suunnitelmien vaikutus luonnon monimuotoisuuteen, kansallinen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelman alueellinen tarkastelu, sekä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma ovat kannatettavia.

Oikeudenmukainen siirtymä

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaan jäsenvaltioiden on politiikoissaan otettava huomioon siirtymän sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Tämä tarkoittaa esimerkiksi investointeja kohtuuhintaisiin ratkaisuihin, heikompien ryhmien tukitoimia esimerkiksi verotuksen keinoin, ja energiaköyhyyden puuttumista. EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) päätarkoitus on talouden kehittäminen ja ihmisten uudelleen kouluttaminen alueilla, jotka kärsivät eniten siirtymästä.

Palkansaajajärjestöjen mukaan toimien kohdentaminen voi onnistua reilusti, kun työntekijät tunnustetaan YK:n Pariisin ilmastopöytäkirjan mukaisesti keskeisimmäksi oikeudenmukaisen siirtymän toimien kohteeksi. Käytännössä energia- ja ilmastosuunnitelmissa pitäisi tehdä kaikki toimialat sisältävä ilmastotoimien sosioekonomisten vaikutusten, mukaan lukien työllisyysvaikutusten, arvio. Huolestuttavasti esimerkiksi kaikki Suomen maakunnalliset oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmat keskittyvät tällä hetkellä pelkästään turvetoimialan oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseen.

YK:n Pariisin ilmastopöytäkirjan ja ILO:n Oikeudenmukaisen siirtymän periaatteen sisällyttäminen ilmastolakiin lisäisi ilmastotoimien hyväksyttävyyttä. Ilmasto- ja energiasuunnitelmien työllisyysvaikutusten tekemisen lisäksi valtion tulisi johdonmukaisesti tukea työntekijöiden täydennys- ja uudelleen koulutusta ja turvata toimeentulo katoavilla aloilla työskenteleville uusilla taitoilla opetellessa. Lisäksi valtion, maakuntien ja kuntien pitäisi edistää uusien kestävien elinkeinojen ja työpaikkojen syntymistä. Periaatteen lisääminen lakiin vahvistaa sitä, että viranomais- ja oikeuskäytäntöä kehitetään sen pohjalta.

Esimerkiksi Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjan oma raportti 2021/5 suosittelee, että ilmastolakiin lisättäisiin periaate oikeudenmukaisesta siirtymästä. Näin on jo tehty monien muiden EU maiden ilmastolaeissa (mm. Skotlanti, Espanja ja Ranska). Lakiehdotukseen ei ole lainkaan otettu mukaan raportin ehdotuksia (periaatteelliset, menettely ja aineelliset säännökset).

Palkansaajakeskusjärjestöjen vaatimus sisällyttää oikeudenmukainen siirtymä ilmastolakiin perustuu YK:n Pariisiin ilmastopöytäkirjaan ja Kansainvälisen työjärjestön ILO:n suuntaviivoihin. ILO:n mukaan oikeudenmukaisella siirtymällä (just transition) tarkoitetaan kestävyysmurrosta, jonka aiheuttamat sosio-ekonomiset vaikutukset huomioidaan, kaikki yhteiskunnan toimijat otetaan mukaan sekä tarvittaessa kompensoidaan vaikutuksia muutoksesta kärsiville. Oikeudenmukaisen siirtymän periaatteet sisältävät ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestäviä työpaikkoja, vuoropuhelua eri ryhmien välillä, eriarvoistumisen estämistä ja kestävä talouden ylläpitoa.

Vaatimuksen perusteluina on lisäksi YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä (TSS) oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, sekä ILO:n julistus työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista.

EU:n ympäristö- tai ilmastolainsäädännössä ei vielä ole määritelty oikeudenmukaisen siirtymän periaatteita. Oikeusperustaltaan oikeudenmukainen siirtymä voitaisiin määritellä yhdistelmäksi ympäristöoikeutta, ympäristöoikeudenmukaisuutta, työoikeutta, yhdenvertaisuutta ja perusoikeuksia.

Palkansaajakeskusjärjestöt pitävät oikeudenmukaisen siirtymän kannalta ongelmallisena esityksessä myös sitä, että osaksi suunnittelujärjestelmää tai erillisenä suunnittelukokonaisuutena ei esitetä velvoittavia sosioekonomisten, mukaan lukien työllisyysvaikutusarvioiden, tekemistä.

Päästöbudjetit

Päästöbudjetit sopisivat osaksi kansallista ilmastolakia. Ne tukisivat ilmastolain puitesääntelyä. Päästöbudjetointi voitaisiin yhteensovittaa muutama vuosi sitten alkaneeseen kestäväen kehityksen budjetointiin, jonka osaksi pitäisi saada myös esimerkiksi valtiovarainministeriön toiminta- ja taloussuunnittelu. Tällä hetkellä kaikki toimenpiteet, joilla on päästöjä lisääviä vaikutuksia, jäävät budjeteissa vaille huomiota lukuun ottamatta suoraan ilmastotoimiin liittyvä toimenpiteitä. Päästöbudjetointi antaisi vauhtia myös kestäväen kehityksen budjetoinnille, jonka olisi tarkasteltava politiikkatoimien ekologisia, että sosiaalisia vaikutuksia.

Sopeutumissuunnitelma

Ehdotus sopeutumissuunnitelman laatimisesta kerran vaalikaudessa on hyvä. Tällöin sopeutumisen seuranta ja toimenpiteiden suunnittelu on todennäköisesti säännöllisempää ja kykenee vastaamaan nopeasti muuttuviin tarpeisiin. Erityisen tärkeää olisi huomioida eri sopeutumistoimissa eri toimialojen työhyvinvointi ja – turvallisuus.

On perusteltua, että uuden ilmastolain suunnitelmista vastuussa olevat viranomaiset veloitetaan arvioimaan ilmastotoimien sosioekonomiset vaikutukset, mukaan lukien työllisyysvaikutukset. Tätä edellyttää esimerkiksi eduskunnan ympäristövaliokunta, jonka mukaan on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota ilmastopolitiikkatoimien sosiaalisiin vaikutuksiin ja erityisesti sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen.

Taloudellinen tarkastelu

Palkansaajakeskusjärjestöt pitävät esityksen selkeänä puutteena sitä, että ehdotetun ilmastolain taloudellinen tarkastelu on pelkästään valtiontalouteen liittyvää. Kansalaisille tärkeä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja siihen liittyvä taloudellinen arviointi on jätetty kokonaan pois. Ehdotuksesta ei ole myöskään riskiarviota siitä, mikä tulisi olemaan hinta sille, ettei ilmastotoimia tehtäisi ajallaan. Miten kalliiksi yhteiskunnalle tulee esimerkiksi ilmastopolitiikan takia hiipuvilla toimialoilla työskentelevät työntekijät, jos heidän osaamisvajettaan ei ennakoida ja päivitetä vähähiilisen yhteiskunnan työnkuviin sopiviksi?

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

1§ lain tarkoitus 3 kohdan pelkkä laeva määritelmä yleisön mahdollisuuksista osallistua ja vaikuttaa ilmastopolitiikan suunnitteluun ei ole riittävä. Siinä ei mainita lainkaan sidosryhmiä, kuten esim. ammattiliittoja.

On hyvä, että 2 § 3 momentissa asetettaisiin laille ja suunnittelujärjestelmälle uusia tavoitteita verrattuna voimassa olevaan ilmastolakiin. Momentin 1 kohdan mukaan lain ja ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän tavoitteena olisi osaltaan varmistaa ilmastotoimien oikeudenmukaisuus ja kestävä kehitys. Valitettavasti ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden vahvistamista ei edistetä tarkoituksenmukaisella tavalla lakiehdotuksen muissa pykälissä.

Palkansaajajärjestöjen näkökulmasta ”reilun siirtymän” tulkinta on luonnoksessa ongelmallinen. Siinä ei mainita lainkaan YK:n Pariisin ilmastopimuksen ja ILO:n suuntaviivojen periaatteita, vaan todetaan, ettei ilmastotoimien oikeudenmukaisuutta ole vakiintuneesti määritelty lainsäädännössä tai kansainvälisissä sopimuksissa.

Lisäksi yleisperusteluissa sivun 38 määritelmässä (”Reilun siirtymän avulla pyritään siihen, ettei vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymisestä koituisi kohtuutonta rasitetta esimerkiksi yksilöille, väestöryhmille tai toimialoille”) ei mainita lainkaan siirtymän ensisijaista kohderyhmää, työntekijöitä.

Muutosesitys 1.

Ilmastolain 2 § 3 momentin sisällytetään YK:n Pariisin ilmastopimuksen ja ILO:n reilun siirtymän suuntaviivojen mukainen reilun siirtymän määritelmä.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämismääräys (5 §)

Ehdotuksen muotoilu ”mahdollisuuksien mukaan” ei velvoita toimijoita. Olisi harkittava vielä tarkkaan, tাকাako tämä muotoilu riittävästi ilmastotoimien toteuttamisen.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

Ilmastotoimien oikeudenmukaisuutta työntekijöille voidaan parantaa ilmastolaissa 7-13 §:ssä vaihtoehtoisilla ja/tai päällekkäisellä tavoilla. Ilmastotoimien sosioekonomiset vaikutusarviot lisättäisiin velvoittavina 9§,10§,11§ ja 12§:ssä esitettyihin suunnitelmiin ennen kohtaa ”muut tarpeelliseksi katsotut seikat”. Lisäksi perustelutekstissä kuvattaisiin, miten osana suunnitelmia arvioidaan ilmastotoimien toimialakohtaiset työllisyysvaikutukset ja esitetään mm. työllisyyttä edistäviä sekä uudelleen- ja täydennyskoulutustoimia.

Jos ilmastotoimien sosioekonomisten vaikutusarvioiden lisääminen yllä esitetyn mukaisesti 9§,10§,11§ ja 12§:iin osoittautuisi vaikeaksi, toinen vaihtoehto on lisätä 7§ suunnittelujärjestelmään uusi 5) kohta ”kansallinen oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelma”.

Lisäksi 8§ suunnitelmien yleiset vaatimukset 3 kohdan perusteluissa esimerkkeinä mainittujen sosiaalisten vaikutusten, eli tulonjaon oikeudenmukaisuuden ja työllisyysarvioiden tekeminen olisi perusteltua muotoilla velvoittavammaksi.

Muutosesitys 2.

Lisätään 9§,10§,11§ ja 12§:ssä esitettyihin suunnitelmiin ennen kohtaa ”muut tarpeelliseksi katsotut seikat” sosioekonomisten vaikutusarvioiden tekeminen, mukaan lukien työllisyysvaikutusarviot.

TAI

Lisätään 7§ suunnittelujärjestelmään 5) kohdaksi kansallinen oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelma.

JA

8§ suunnitelmien yleiset vaatimukset 3 kohdan esimerkkiarvioita muotoillaan velvoittavimmiksi tulonjaon oikeudenmukaisuuden ja työllisyyden turvaamisen osalta.

13 § ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelun osalta lausuntoa pyydetäisiin keskeisten viranomaisten, ilmastopaneelin ja saamelaisten ilmastoneuvoston lisäksi häilyvästi määritellyltä yhteisöltä. Yleisperusteluiden mukaan yhteisö ”voi tarkoittaa esimerkiksi yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, kuten yhdistyksiä ja yrityksiä”. Kohta jättää epäselväksi vakiintuneiden sidosryhmien, kuten työmarkkinajärjestöjen (työnantaja- ja ammattiliitot) ja kansalaisjärjestöjen, oikeuden saada tietoa, osallistua suunnitelmien valmisteluvaiheessa näkemystensä ilmaisemiseen sekä myöhemmin lausumiseen.

Saamelaisten kuulemisoikeuden sekä lasten ja nuorten osallistumisen korostaminen esityksessä on perusteltua. Tämä ei voi tarkoittaa sitä, että kuulemisoikeus ja kuulemisten huomio keskittyy ensisijaisesti vain näihin erikseen mainittuihin ryhmiin. Tämä riski on olemassa nykykuulemisella olevassa tekstimuodossa.

13 § ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelu 1 momentti pitää muuttaa siten, että se takaa vakiintuneiden sidosryhmien osallistumisen suunnitelmien valmisteluun. Nykyluonnoksen mukainen kirjaus jättää liikaa tulkintaa viranomaiselle sidosryhmätapaamisten ja lausuntojen pyytämisen osalta. Riskinä on, että keskeisiä sidosryhmiä jää kokonaan kuulemismenettelyn ulkopuolelle. Yksi vaihtoehto on avata yhteisö-sana yleisperusteluissa täsmällisemmin ja antaa esimerkkejä, joista yksi olisi ammattiliitot.

Toinen vaihtoehto on lisätä sanat sidosryhmät yhteisö- sanan rinnalle ja avata se perusteluissa. Tämä muutos vahvistaisi myös lain tahtotilaa, jonka mukaan eri tahot osallistuisivat laajasti suunnitelmien valmisteluprosessiin.

Muutosesitys 3.

13 § ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelu 1 momenttiin lisätään sidosryhmät ja avataan perustelutekstissä, mitä näillä ryhmillä tarkoitetaan. Sidoryhminä on mainittava vähintään työnantaja- sekä ammattiliitot ja kansalaisjärjestöjä.

TAI

Yhteisö-sana avataan yleisperusteluissa täsmällisemmin ja annetaan siitä esimerkkejä. Esimerkkeinä on mainittava vähintään työnantaja- sekä ammattiliitot ja kansalaisjärjestöjä.

On tärkeää, että 13 § 2 momentissa säädetään ympäristövaikutusten ohella muista suunnitelmien vaikutusarvioista. Taloudellisten vaikutusten arvioinnin lisäksi sosiaaliset ja muut vaikutusarviot ovat tärkeitä. Näiden muiden arvioiden toteutuminen voi valitettavasti jäädä kuitenkin tekemättä, jos lakiluonnosta ei vahvisteta yllä esitetyin tavoin, koska lakiluonnoksessa niitä on selvitettävä vain ”tarpeellisessa määrin”.

Muutosesitys 4.

13 § 2 momentin kirjaus tehtävistä taloudellisista, sosiaalisista sekä muista vaikutusarvioista jättää liikaa tapauskohtaista päätösvaltaa valmisteleville viranomaisille. Se pitäisi muotoilla tiukemmin, esim. jättämällä pois sanat ”tarpeellisessa määrin”.

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

16 § ilmastopolitiikan suunnitelman toteuttamisen seuranta 4 momentin luonnoksen mukaan seurannan tuloksista olisi tiedotettava riittävästi yleisölle. Tämä on hyvä periaate, mutta yleisön lisäksi tiedottamisessa pitää huomioida erikseen keskeiset sidoryhmät. Jos esimerkiksi ammattiyhdistysliike ei saa tietoa ilmastopolitiikkatavoitteista ja toimista ja niiden tuloksista, miten se voisi informoida ja kouluttaa jäseniään ja vaikuttaa osaltaan rakentavasti tulevien suunnitelmien valmisteluun ja toimiin?

Muutosesitys 5.

16 § ilmastopolitiikan suunnitelman toteuttamisen seuranta 4 momenttiin tehdään seuraava lisäys: Seurannan tuloksista olisi tiedotettava riittävästi yleisölle ja sidosryhmille. Lisäksi sidosryhmämääritelmä avataan perusteluissa.

Muutosesitys 6.

18§ Ilmastovuosikertomukseen olisi lisättävä eduskunnalle tiedottamisasioihin työllisyystoimien oikeudenmukaisuus ja erityisesti ilmastotoimien työllisyysvaikutukset.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

Saamelaiskulttuurin edistäminen ja saamelainen ilmastoneuvosto ovat kannatettavia lisäyksiä lakiin. Tosin perus- ja ihmisoikeuksia pitää käsitellä laissa laajemmin kuin alkuperäiskansojen oikeuksien näkökulmasta. Siinä pitäisi huomioida myös mm. YK:n taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet.

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

Lain ilmastopaneelin tiedottamisesta pitäisi koskea yleisön lisäksi erikseen sidosryhmiä. Esimerkiksi ammattiyhdistysliike saa hyvin harvoin kutsuja ilmastopaneelin tilaisuuksiin tai suoraan tietoa niiden julkaisuista.

Muutoksenhaku (22 §)

Muutoksenhakukelpoisten toimijoiden joukoksi esitetään rajattua toimijajoukkoa. Esimerkiksi ammattiyhdistysliike on rajattu muutoksenhakijoiden ulkopuolelle. Tätä kohtaa olisi perusteltava tarkemmin.

Esityksen vaikutukset

-

Muita huomioita

1 § lain tarkoitus kolmannessa kohdassa esitetään vahvistettavaksi eduskunnan ja yleisön mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa ilmastopolitiikkaan. Perusteluissa avataan kansantajuisesti termiä ”yleisö” ja mainitaan ainoana osallistumismahdollisuuksia vanhaan lakiin verrattuna vahvistettavana ryhmänä saamelaiset. Uudessa lakiehdotuksessa tai sen perusteluissa ei maininta lainkaan sidosryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. ”Vain” yleisön kuulemisen ongelmallisuus on tullut esiin myös ilmastolain valmistelussa (YM:n kuulemiset ja erityisesti Ota kantaa -kyselyt, joissa ei ollut mahdollisuutta ottaa esille palkansaajajärjestöille tärkeitä asioita).

Tämä ei ole hyväksyttävää. EU:n toukokuussa hyväksytyssä ilmastolaissa (art 8.) korostetaan sidosryhmäosallistumisen merkitystä ja mainitaan vielä erikseen työmarkkinajärjestöjen välinen

vuoropuhelu. Myös EU:n energiaunionin hallintomallidirektiivin mukaan sidosryhmiä on kuultava NEP:n valmistelussa.

Palkansaajajärjestöjen tulkinnan mukaan lakiluonnoksessa ehdotetut osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet eivät koske energia- ja ilmastostrategiaa, vaan ne jäisivät valitettavasti edelleen ilmastolain ulkopuolelle. Vaikka päästökaupan piiriin kuuluvat ilmastotoimet eivät sisältyisikään itse ilmastolakiin, niiden valmisteluun sidosryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia vahvistavat elementit olisi perusteltua sisällyttää ilmastolakiin. Tätä edellyttää jo EU:n hallintomallidirektiivi, jonka mukaan sidosryhmiä on kuultava NEP:n valmistelussa.

Muutosesitys 7.

1§ lain tarkoitus 3 kohtaan lisätään maininta sidosryhmistä ja lain perustelutekstiin avata keskeiset sidosryhmät, kuten ammattiliitot, työnantajaliitot, kansalaisjärjestöt (ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöt, sosiaali- ja terveysalan järjestöt ml. vammaisjärjestöt, tasa-arvojärjestöt, maanviljelijät, muita?)

Muutosesitys 8.

Ilmastolain piiriin lisätään energia- ja ilmastosuunnitelmat, siltä osin kuin kyseessä on sidosryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien takaaminen.

Latvatalo Eveliina
SAK ry - Työehdot-osasto kansainvälisten asioiden asiantuntija Pia
Björkbacka